

расписание

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нің Дээди Сөвединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 142 (10434)

1977 чылдың июнь 18, суббота

1925 чылда тизмелеттинген
Өртө 2 коп.

ССРЭ-нің Дээди Сөвединиң сессиязы

ССРЭ-нің Дээди Сөвединиң төскү чымышың адыгы сессиязы аяктып Кремльде июль 16-да 10 шакта эгезленип парламентага дыйнаткан болгай. Ол Эвилелдин Сөведиң биле Националдар Сөвединиң каттыжың хурамы-биле аяктыганын.

Арга-ыяш камгалалың улам экидилер, арга-ыяш курал-ыраларың рационалдыг аяктылар таламы-биле хемчеглер дугайында база ССР Эвилелениң болгаш Эвилелденешкен республикаларың арга-ыяш хойлуужу дугааың үдөөниң төлөөлелиң дугайында айтыргыларың чугаалажың көөрүчө депутаттар шактаан.

ССРЭ-нің Дээди Сөвединиң Президиумунун Даргазыңа эш Леонид Ильич Брежневтиң сонгааны бистиги чуртувуска коммунисттик чедикшиңиң тургузарың херзонге, бүгү делегейге тайбылгың херзонге болаш болур.

Коммунисттик партияң болгаш Совет күрүениң үдүртүңга СЭКП ТК-ның Чингине секретары эш Леонид Ильич Брежневтиң ачы-хампаазың боор-чогууру-биле үлөөленишиң, депутаттар оңу ССРЭ-нің Дээди Сөвединиң Президиумунун Даргазыңа чыгыс эш-сеткил-биле сонгаан, бүгү совет удустан тура-соуруң илерезилең.

Бистер депутаттар, эрчим Леонид Ильичтиң бичке-намышыңды болгаш күрүениң оң бедиң эрге-дуузалыңа үрөгүңиң аякы-чорудулаңың сөткениң хампаазың күзөң түр бис.

МОСКВА. Июнь 16. ССРЭ-нің Дээди Сөвединиң адыгы сессиязы. ЧУРУКТА: Эвилел Сөвединиң болгаш Националдар Сөвединиң кады хурамының үдөң.

көргөш, чаа Конституцияны хулаң адырыңды эргекч чугулаңың эш Л. И. Брежнев ТК-ның май Пленумунга эртем таламы-биле хам үдөөниң Конституция төлөөлелиңде кирип турар чаа түлдүң код уламыңыңың — социалисттик демократияны камгаргы болгаш хампаазың оң илеткелде овалан демлегеттинген. ССРЭ-нің Үдөөни Хойлуужуунуң делегейге удуз укур-дуузаы тодаратының.

Совет пиверлер СЭКП ТК-ның май Пленумунун шийитилериниң чыгыс эш-сеткилдиң чүдүдүлүжүлүш, лашың партияның кытаны болгаш даштыгың позитивизиниң, оңу Төң Комитетиниң, СЭКП ТК-ның Чингине секретары эш Леонид Ильич Брежневтиң болгашан ТК-ның Постбу-роздуудуң чогалдыгың аякы-чорудулаңың болгаш үрөгүңиңиң аякы чүрөшүн хампаазың деген турар. Совет шийитилериниң күд болгаш башкарычың күжү, бистиги бүгү-ле тизмелелериниң орнатылгың болгаш сорук кырылган — Коммуни-

ст партияны доңаңдар совет удуз бошуңу хулаңаңарың улам-га сыйың каттыгырың турар. Эртем-техниктиң революцияның үдөтүрүң, көдө аякы-чорудуң, хоорай туулуңуң, агроиниң бүгү-ле адмираларың дүргөң хөгжүлүшүң байдаларыңда бодустан камгаларың база бодустан куралдарың чонтуг аякы-чорудуң улам мый экидилер кампаазыңда аякы укур-дуузаы болуң турар деп илеткеле демделген. Ол айттырлар Коммунисттик партия оң болгаш Совет күрүениң киңөөлүшүң төүндө турар база оларны хажык чогу-биле эңи соругтага дүшүртүшүң илерезилең турар. Соолуг тыңдарың дүргүлүшү СЭКП ТК, ССРЭ-нің Дээди Сөведиң болгаш оң Президиумун, ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлели оң айтырлар таламы-биле дыйна хой шийитилериниң база хойлуужу дугааың аякы чүрөшүн хулаң алган.

ССРЭ-нің девискорыңың үдөң бир некеден хойун эштер турар арга-ыяш чурттуг бодустан куралдарыңды ара-

ЧОННУҢ ЭРГЕ-АЖЫНГА

ССРЭ-нің Дээди Сөвединиң төскү чымышың адыгы сессиязы аяктып Кремльде июль 16-да 10 шакта эгезленип парламентага дыйнаткан болгай. Ол Эвилелдин Сөведиң биле Националдар Сөвединиң каттыжың хурамы-биле аяктыганын.

ЧУУЛДУГЗУНУП ТУР БИС

СЭКП Төң Комитетиниң Чингине секретары эш Л. И. Брежневтиң ССРЭ-нің Дээди Сөвединиң Президиумунун Даргазыңа сонгаан дугайыңда «Адан-Мадыр» совхозтуң хой-жуулары чыгыс эш-сеткилдиң чүдүдүлүшүңуңуң-биле уткан. «Бистиги бүгү партияның болгаш бүгү совет удуз Леонид Ильич Брежневтиң бистиги партияның, Совет күрүениң, делегейиң коммунисттик болгаш аякы чымышың камгалалың аякы чымышың деп билер дегенди ССРЭ-нің Дээди Сөвединиң төскү чымышың адыгы сессиязың материалдарыңда чугаалаң турар.

БҮРҮН БЕЛЕН

Чер-чер Советтерияге сонгадаларга белеткел аякы Эрзин районда довулаң. Сонгулда участоктары сонгукуларың хулаң аларыңга белең: сонгукуларың аякылары кабиналары, урваларың дерш тургускан, боделейнер чегич; саның кыдыр белеткелтиңген.

Кызылдың үшкү автотранспорт бугу-дугааыңда Улуг Октябрьның 60 чымы төлөпиги утууру даш улам камгаларган. Оң түрөдөриң ай, квартал сапында үдүрүп, мурнактыларың илерезиң турар. Бо чымың май айының түпкөлдөри-биле бугу-дугааыңда хочуң чаламы Михаил Гаврилович Петренко база-ла мурнактыларың сапында кирген. Ол чымы эгезинден бээр 626 тонна янжы-бүрү түз-

терин республиканың ады-ады черлеринде чедирген. А май айда мурнакчы чаламы палың 165,5 хуу түтүсүң, 151 тонна чыгык чедирген. Ол бо күнгерде онуг беш чымың янжы чымыңда октябрь айының үдүлүде аяктып турар.

ЧУРУКТА: коммунисттик күш-ажылдың шампаазы М. Г. Петренко. В. АМЫРНИҢ фотогу.

ССРЭ КОНСТИТУЦИЯЗЫ төлөвилелди чугаалажың тур бис

СОРУК КИРГЕН

СЭКП Төң Комитетиниң май (1977 чыл) Пленумунун шийитилериниң, СЭКП ТК-ның Чингине секретары эш Л. И. Брежневтиң илеткелде, ССРЭ Конституциязының төлөөлелиң улуз-хемчигерин чаа-чаа чедикшиңерге сорук кирген.

«Улуг-Хая» совхозтуң чер аякыдылары чымы хову аякыдылары, «Найрал» совхозтуң Терениң бригадалыңың аякы-ишчилери суттарыңды оңу орнатылгыңда социалисттик чарыптың тизмелелери болуң, партия райкомунуң, район Сөвединиң күүсөңиң комитетиниң болгаш ВЛКСМ райкомунун шийитилериниң камгаларың болуң турар. «Улуг-Хая» совхозтуң хочуң механизатору эш М. Малык-оолдуң удузтыңың номсомолу-адырларың «Дүктү» бригадалыңың Шүтүлгөң ГЭС-че баар эргени алган. «Күш-ажылдың хочузу» совхозтуң сүт-баран фермаларыңды күш-ажылды коллективтер күрүлөгө сөдөр сүдүнүң чыгыс чыл палың барың мый ай бурунга күрүстөгөң, ийги кварталды төңкүшүң чедир 120 тонна сүтүң немей дүжөөр хулаңаңың чедирең болуң турар.

150 аякы кези сөвал-оноамы берген. Районуң партия активиниң чоңга чаа болуң эртен хурамыңа ол айттырларың делегериниң-биле чугаалажың көргөн.

«Күш-ажылдың хочузу» совхозтуң Торгалың фермалыңды мурнакчы саныңларыңды бирөөң, Күш-ажылдың Кызыл Тук ордениниң эдилеңиң, партия райкомунун кеңигүң О. Сапаажымың чугааламы бола.

«Күш-ажылдың хочузу» совхозтуң Торгалың фермалыңды мурнакчы саныңларыңды бирөөң, Күш-ажылдың Кызыл Тук ордениниң эдилеңиң, партия райкомунун кеңигүң О. Сапаажымың чугааламы бола.

Сөвокуңуң партому күш-ажылды коллективтериниң ады-биле 11 некек төртө хураалар, митингилер эрттирилген, аяда 23 киши сөвал берген. Илаңың 67 харың пиверлер Даңзың Серепчон Конституцияның төлөөлелиңде совет хампаазың кижи аралда, назалан кыраанда күрүениң дууламыңды алымы, оң хайтаралыңда турарың бижээңиң белиң-биле үлөөлөң, ол дээрге төрөөң партияның болгаш чымыңды доктаамал ада саның салымшыңың-дыр деп делеткен.

«Улуг-Хая» совхозтуң чер аякыдылары чымы хову аякыдылары, «Найрал» совхозтуң Терениң бригадалыңың аякы-ишчилери суттарыңды оңу орнатылгыңда социалисттик чарыптың тизмелелери болуң, партия райкомунуң, район Сөвединиң күүсөңиң комитетиниң болгаш ВЛКСМ райкомунун шийитилериниң камгаларың болуң турар.

«Ан-Тал» ортукмак школасыңың онуг илеткелде Багаз Ула саналыңа:

«Улуг-Хая» совхозтуң чер аякыдылары чымы хову аякыдылары, «Найрал» совхозтуң Терениң бригадалыңың аякы-ишчилери суттарыңды оңу орнатылгыңда социалисттик чарыптың тизмелелери болуң, партия райкомунуң, район Сөвединиң күүсөңиң комитетиниң болгаш ВЛКСМ райкомунун шийитилериниң камгаларың болуң турар.

«Ан-Тал» ортукмак школасыңың онуг илеткелде Багаз Ула саналыңа:

«Улуг-Хая» совхозтуң чер аякыдылары чымы хову аякыдылары, «Найрал» совхозтуң Терениң бригадалыңың аякы-ишчилери суттарыңды оңу орнатылгыңда социалисттик чарыптың тизмелелери болуң, партия райкомунуң, район Сөвединиң күүсөңиң комитетиниң болгаш ВЛКСМ райкомунун шийитилериниң камгаларың болуң турар.

«Ан-Тал» ортукмак школасыңың онуг илеткелде Багаз Ула саналыңа:

«Улуг-Хая» совхозтуң чер аякыдылары чымы хову аякыдылары, «Найрал» совхозтуң Терениң бригадалыңың аякы-ишчилери суттарыңды оңу орнатылгыңда социалисттик чарыптың тизмелелери болуң, партия райкомунуң, район Сөвединиң күүсөңиң комитетиниң болгаш ВЛКСМ райкомунун шийитилериниң камгаларың болуң турар.

«Ан-Тал» ортукмак школасыңың онуг илеткелде Багаз Ула саналыңа:

«Улуг-Хая» совхозтуң чер аякыдылары чымы хову аякыдылары, «Найрал» совхозтуң Терениң бригадалыңың аякы-ишчилери суттарыңды оңу орнатылгыңда социалисттик чарыптың тизмелелери болуң, партия райкомунуң, район Сөвединиң күүсөңиң комитетиниң болгаш ВЛКСМ райкомунун шийитилериниң камгаларың болуң турар.

«Ан-Тал» ортукмак школасыңың онуг илеткелде Багаз Ула саналыңа:

«Улуг-Хая» совхозтуң чер аякыдылары чымы хову аякыдылары, «Найрал» совхозтуң Терениң бригадалыңың аякы-ишчилери суттарыңды оңу орнатылгыңда социалисттик чарыптың тизмелелери болуң, партия райкомунуң, район Сөвединиң күүсөңиң комитетиниң болгаш ВЛКСМ райкомунун шийитилериниң камгаларың болуң турар.

Партия Төп Комитетинин мый (1977 ч.) Пленумунун материалдары болган СЭКП Төп Комитетинин Чыныгы секретары, Конституция комитетинин даргазы эш Л. И. Брөнштейн аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын көрсөтүп, бир катар ССЗ-нин чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

РОЛЮН БЕДИДЕР

аймактар хөроонун талаам-биле комиссия аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

аймактар хөроонун талаам-биле комиссия аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

аймактар хөроонун талаам-биле комиссия аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

аймактар хөроонун талаам-биле комиссия аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

как аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

«Барыш» совхозтун Хөндөлөн салырынын хойжузу, Тыва АССР-ин азыраак малчыны Күжүгет Очур чыл бурду белик көжүгүгө чыгып олуп, бодунун аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Район Советинин көдө аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Район Советинин көдө аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Район Советинин көдө аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Район Советинин көдө аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Район Советинин көдө аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Район Советинин көдө аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Чугаалажып Тур бис

ХУНДУЛЭЭР ХЕРЕК

Апрель 24-ге үгөн «Шын» сохууда «Черин кижин» деп чуулду катан катан көчүрүм. «Тилеги» совхозта хову-трактор бригадаларын бригадари, Совхозтин Күш-ажылды Маадры Василий Янчат ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Таражыларын, оларнын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

ЧЕТЧИР ЧЕМНИ БЕЛЕТКЭЭР

Тыванын көдө аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Кижини багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Черин, таражыны болган ош аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

КЕЖЭЭ КИЖИ МАКТАЛДЫГ

Дулаан-Кара «Барыш» совхозтун малчыларын кол кыштар чыгып ол. Ош үдөн дургаар кыраак ажарга-аал.

Мурнакчы малчыларын, оларнын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Хойжулар ош аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Мал чечи белеткэр комп-лекстин бригадаларын 1969 чылда тургускан. Аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Б. Байдан-оол, С. Кичини олар суттарылда хөроонун талаам-биле бейлек дуржулаган аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Сиген кезиндеги түдүктөр берген үдө бригадала 40 кижин аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

БИСТИН КАНДИДАТТАРЫВЫС

Бар, Оржак Аймановичинин чечин алган көжүгүгө чыгып олуп, бодунун аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Бригадалык көжүгүгө чыгып олуп, бодунун аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Бригадалык көжүгүгө чыгып олуп, бодунун аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Бригадалык көжүгүгө чыгып олуп, бодунун аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Бригадалык көжүгүгө чыгып олуп, бодунун аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

ДУРЖУЛГА ИДИРИ

Бригадалык көжүгүгө чыгып олуп, бодунун аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Бригадалык көжүгүгө чыгып олуп, бодунун аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Бригадалык көжүгүгө чыгып олуп, бодунун аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Бригадалык көжүгүгө чыгып олуп, бодунун аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Бригадалык көжүгүгө чыгып олуп, бодунун аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Бригадалык көжүгүгө чыгып олуп, бодунун аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

ДУРЖУЛГА ИДИРИ

Бригадалык көжүгүгө чыгып олуп, бодунун аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Бригадалык көжүгүгө чыгып олуп, бодунун аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Бригадалык көжүгүгө чыгып олуп, бодунун аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Бригадалык көжүгүгө чыгып олуп, бодунун аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Бригадалык көжүгүгө чыгып олуп, бодунун аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Бригадалык көжүгүгө чыгып олуп, бодунун аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

ДУРЖУЛГА ИДИРИ

Бригадалык көжүгүгө чыгып олуп, бодунун аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Бригадалык көжүгүгө чыгып олуп, бодунун аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Бригадалык көжүгүгө чыгып олуп, бодунун аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Бригадалык көжүгүгө чыгып олуп, бодунун аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Бригадалык көжүгүгө чыгып олуп, бодунун аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Бригадалык көжүгүгө чыгып олуп, бодунун аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

«Барыш» совхозтун Хөндөлөн салырынын хойжузу, Тыва АССР-ин азыраак малчыны Күжүгет Очур чыл бурду белик көжүгүгө чыгып олуп, бодунун аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Башкир, ССР, Башкортостан Арамакские нефть-биле бай-дук чыгып «кара адымны» тыванын нефтянын улам белик темпери-биле чурда берген. Утгаар чыр бүрүзүгө нефть тыванын интенсификациянын, төхөөлөдүн сай-зыраңгайдырларын, нефтьлик маа черлерин аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

В. САХАРОВСКИЙ, Дуржулга станциянын мал чечи бүдүр квалитетти өргөлткөн.

Октябринин социалист Улут революциянын 60 чыл оюн төлөткүчү утгаар дээш. Тыва АССР-ин аял иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

Ош беш чылдык ишти чы-лында республика 155 муң тон-на сиенени, ош ичинде куш-түт салгынадымшык-биле 10 муң тоннаны, 400 муң тон-на сиенезе, 53 муң тонна че-ныкты, 7 муң тонна иштөө ишине багыттуу чыгууларын, анын ичинде төзөмө ишине багыттуу чыгууларын...

СЕСТЕН СЕЗЕН ХАРГА ЧЕДИР

ЯНЗЫ-БУРУ

МЕДЭЭЛЕР

Бот-тывынгыр композитор

Бот-тывынгыр композитор Иван Шуватов ады чүгөсү мурнуу Уралда эвес, өлкө чөптөрү да баяндыр. Чалбынсынын об- ласты радиосу эртеги да- мчылыгына оң чогааты- ма «Уралга мак мен» де- йрылынган эке аялгаа- бы эгесер. Оң үжөн чы- лштында чогааткан ырлары угуу-улуу спецалардан дыйлашы турар. Оларын түгөсү бот-тывынгыр кол- лективтер эвес, харын-даа Топ телевидение, Бүгү-антс радиоу, Оренбург, Урал, Сибиринин күнүне- нин орус улуустун ийни ыр коллективтери күзөлдө-бисе күүсүндө турарлар. Композитор кезде суура- ларын, завод, фабрикаларын доктаамал күнөткөн дагы- тым. Ол бодунун кылдыган болган чогаалын кылган турар чогаалары-биле со- пуургаанарын тамышты- рып турар. Төрөн жери Урал, чынык чер чуртту- гартып маалдарыг күн- ажызы болган олардын амдырлары — композит- орлук чогаалыга ажылынып кол утталышынан.

В. ТИТОВ.

Дайынга төртүтүнгөн

ырлар

Минеральны Вода хоорайда демір-орукту Вик- тор Алексеевич Навилов- никон, дайын шөлүгө бир- де дугаар «Бнак ыксыа чагаа» деп ырыкан би- жэон, ан-өрүнгө гармониз- дага ойноп, өстөрүн ады берген. Оон отутт, чарын үнүн мичан дыйлашардан кым-даа утуп шыдаван. Ийн дугаар чогааткан ырымы баа-ла фронтучу «Шинельдиг ысы». Ычан- ба ырлар дайынчаларын онгуларын, чер-башынын, рын, госпиталдарын да- мчып, оларын сонурга- нын, мнанышын чаалап алганар.

Дайын соода Навилов- никон бодуну тускай жер- гесинде дайын-биле де- мір-орукчулар акылдай берген, ыччалда-да ол ыр- лар-биле чарыбайлы, боду- нун өстөрүн болган та- раажылар, калдырлар, че- релоттар дугайында чаа ыр- ларын чогаалды, чоңга ба- реалаткан. Оларын ара- мында «Кисловедс дуга- ында ыр» деп калымы чоңу- нун ырымын дугайында чаа калымы улуустун со- нуургалын чаалап ан дик- тителген. Ол ыр дөш композиторун адын хоорайын Хундулел дептер- теге кыр бижэон. Виктор Алексеевич бо чылын адын харалаа. Транспорт- туу хоочуну. Ады-чүртүңү Улут дайындын январды- лы 10 ыры автору Навилов-никон партиядын комитетинин, хоорайын күсүктөи комитетинин хүндүлел бажын тымы- кан.

А. ПЕТРЕНКО.

Семинар

Чыл бүрү-ле Културга министрствозу бот-тывын- гыр композиторларын се- минарларын эрттерин турары тычыл апар чыдар. Эртеки тычыл ол семинар бо ады композитор, кртык Л. И. Нарайлевичинин күржакле- ди-биле содуз болган диктиты болуп эртеки. Ам бада республикада бот-ты- вынгыр композиторлар ма- наа чыгып кэон бот-ты- вынгыр теория болган практика таламы-биле бил- ин бедиелер. Тыва профессионал бол- гаш бот-тывынгыр компо- зиторларын аялаларга болган урууларга ыр ча- галдыгынын дугайында РСФСР-нин уран чүртүңү адырларын, Тыва АССР-нин Курган шапталынын лауреалды, композитор А. Б. Чырала- боо кезипи поңтуур. Форт- бенитанга ойнар кылдыр бекштитген тыва ырлар дугайында бот-тывынгыр композитор Владимир Тока, гармония болган музыка чогаалдарын сайгырала- ны В. И. Борнесен, чоңу- нун музыка керекселерини өрнөктөрүнүн кылдырып дугайында И. Г. Ми- нин биле М. К. Керте-оол олар өрөддети кинээл- дерин кылдырлар.

Республиканын Уаусуу чо- галдыга бажынын аас чо- гаал секторунун ийиштөө- лө-биле (методист Ч. Ч. Куу- лар) Октябрьдын 60 чыл өң- гө тураскаткан улуусту аас чогаалын байыралам «А- дав-Маалдыр» совхозтун төвү- ге эртен. Каас-иншик кеттиген а- лдын-маалдырлар совхозтун бригадаларында, тайлаган- ырында бо улуу байырла- гын келгенер. Райондук өскө-дө акыл-агыларынды уш байырлады күтлө согуру- ган коор-биле эвес, а харын анда күржери-биле хой чоң чыгып келген. Эртеги бой- дустуң чарын турумалы-биле чыгып чопуну чугаа-сооду каттыктын, ногаан театр ча- нын байырларды ийичи кыр- ирпикон. Театрын кырер эжинде самбыралыгында тыва улуустуң үлөгөр чугаа- ларын, тывынжыларын шеер- гени бижип асылап каан. «Уер суунда балык жок, үлөгөр сөстө итул чок» дэиң чижектиг ханы уткалып чечен, мерген домктарын асылааны коркү- түлөрүн, кыркыкчыларын кы- чоңтеин жайгар-ла хаара тулуп турар.

СӨКП райкомунун ийичи се- кретери Т. Ш. Сарылар бажы- ыралды ажыдып, оон улуустун ийиштөө дугайын чыгып чоңга тамыштыргөн. Байралам Адап-Маалдыр вожа Културга бажынын чып бижэон тайлабырмы спецары-планын Бугулар тур- густулган лекция-концертке биле өтөлөз. Бо спецариле тыва улуустун ырлары, кала- мы, ырыктык, куда дөш өскө- дөз ырлары кыргылаң. Ты- ва улуустуң бурунгу ырларын күүсөдир таламы-биле Адап- Маалдыр ортукам школасын байыралам З. Суван, Ак-Дан салбыранын сугатчысы Д. Сарылар олар онзагай болуп, мөон мурунуга чоңга калба-

быле пөтерөңгөй эвес турган содуз ырларын бараалаткан- ар. Тоол, дүргөн чөчө чу- гаа, үлөгөр домктар күүсөдир таламы-биле школа ажыдак- чымы А. Орнрак териндээп. «Чыраа-Бажы» совхозтун Эд- диг-Хем школасынын башчы- лы У. Куулар, сл-ла совхозта ортукам школа башчысы С. Орнрак бо күүсөдөрлөк база чоңишканып болган. Котамык ырларын биарил- ин болган оларын күүсөдир таламы-биле «Сут-Хөл» совхозтун парикмахери О. Олдар, «Чыраа-Бажы» совхозтун И. Куулар олар мергендинин көргөкөшөр. Кудалык, та- рып ады салмы-

Ийн хун иштине болуп эртеки байырлаа 2 муң амык кызын кыргып, дымта- ылганын культуруту эртри- нын, коңерттерин, күш-куль- ымы ырларын болган акылдарын алап-бирозолуп хоочун ады О. Орнрак содуз күүсөдир. Тыка классиктер паргыра, хөмөй, сыгытка Ийелел келген амык сыгыт- чы Борис Монтун, Адап- Маалдыр школасынын белек- тил калымын өрөнчкитил Виктор Орнрак, ол-ла совхозтун амыкчысы Константин Монтун шыларгаанар. Инапол хоготум оркестр- деринде Чадананын музыка школасынын оркестри (улуу- түңүзү Тыва АССР-нин кул- туралынын адырлар ажыл- үчөлдөз К. Тамдын) белек үчөлдөз алган. Игил, бзыла- мы, хомус, дадаган, лимб му- ыка керекселеринге ойнаар улуустуң сапы хой болган. Олар улуустуң ырларын база композиторларын ырларын пөтерөңгөй-биле ойнашар. «Сут-Хөл» совхозтун улуу па- шылы Сергей Монтун ийилге,

Кайгал-оол Орнрак бзылаады- га, чадаганга, Чыраа-Бажы- га Мединг-оол Сат-дөмбөт өңи күүсөдөрлөк бараалат- кан. Аас чогаалын байыралам шылар доозудан. Байырла- дың эртебинде 64 мөгеня ху- реин, 68 айттын чарыкы, бөг кагарында, хөл бөмбүүгө бол- гаш өскө-дөз спортту оюн- нарга маргыдаалар эрктэ- лэр. «Бо бүтүңү аас чогаа- лы эвес, а тыла улуустуң чогаалдарын» хамазарып апаар, күгө дэе шаг-шаалдан боор тыла чоң чогаалын кел- ген болгай» деп байыралам дүйнөлүн үлдүрү турган, жюри келжугү, филология

эртемеринин кандидаты А. И. Калдынын чугааланы шы. Чыжаа: тыла хурешке 64 мө- гөден 4 мөгө эртин турал олар- ын самалат хурештерер дэри база тыла улуустуң чогаалын бөдүр. Ынганган бо эртеки байыралам күтлө аас чогаа- лы эвес, а улуустуң чогаалды- ымы байыралам деп адыан быс. Байыралам организастыг эртерериңе совхозтун дирек- цияды, партия болган амык- чын комитеттери улуу дуалын чедирген. Чаа ногаан театрын база тылаа, Шак мындыг бай- ырлардын өскө-дөз чөптө- лөрөргө барып шыгыла амык- чын кошкан кылганымдан чамды күүсөдөр чогур өрөддөткөнгө жетпейн барга- нын жюри келжугүнери дем- делтөөшөр. А. САЛЧАН. Тыва АССР-нин Културга министрствозунун улуу инспектору.

туркту маргыдааларын улуу согуургал-биле көрөшөр. Улуу Октябрьдын 60 чыл юбилейинин бүдүүзүңө эрте- кен байралам тыла улуус- туң байрак аас чогаалын дүйнөлөрүн уттай чогур диктөлөрө хойлу өрөшөп, билди азырыга улуу жуур- дуалыг болган. Мындыг бай- ырлардын республиканын өскө-дөз райондарында эрте- рерин чогур органаар өгө- рөниг коор. Келир үеин саг- галыга болган амык амык- өскөнгө төрөң чоңуңун кай- гачмык байлак аас чогаалын өрөшөп, шыгыдын азырыга ол улуу дөтөкчө болуру чу- гаалыг. Республиканын ады- лыг шыгытымы Орнрак Ху- наштаар-оолдун салгыкын сөс харыт Виктор болган эң хоочун сөзө харыт Сергей Монтун ирөгө чедир хой-зө күүсөдөрлөктерин магалд көр- дүвүс. Бо байыралам эртер- ирериңе Тывын эртем-ши- чилел институту, телевидение, радио, музей ажыдаанылары алешкейле кырпшкон.

Бүгү таламы сайгырала- ның түнөшүндө өлөрөң жет- төстерин эрп азырың дуга- ында жюри келжугүнери, хой-шын толкөчкөкчөлөр сап- оналымы берген. Улуустун аас чогаалыга хамазарып ты- вынжылар чечен, дүргөн чу- гаалар ам-даа эвөш. Бо тала- мы-биле мергендик кыклар бар хиредө, олар чөтө өлөрөт- тымей барган. Байраламды эртерериңе бөтөлөк түс-түс чөптөргө барып шыгыла амык- чын кошкан кылганымдан чамды күүсөдөр чогур өрөддөткөнгө жетпейн барга- нын жюри келжугүнери дем- делтөөшөр. А. САЛЧАН. Тыва АССР-нин Културга министрствозунун улуу инспектору.

«Туванская правда» солу- нун редакциясында чамды «Булак» деп чечен чогаал каттыкшымын чечен чогаалга ий соңуургалды, харын да бижип ишен чогур амык- тарын хаара туттай. Оң кы- зөлдөрүн олар чогаал те- өрөңүн өрөнчкитил, кат- тыкшымынын кыркыкчы- дерин чогаалдарын сайгы- рып, практиктиг дуалын ая- турарлар.

Ук каттыкшымынын ар- га-дуржугалы улуу шугукчу, журналист Светлана Влади- мирова Колавоа кап чыл улай удурутуп келген.

ЧУРУКТА: Шугукчу С. В. Колавоа (ортузунда) чечен чогаал каттыкшымынын кыркыкчылары биле чамды чогаалдарын сайгырып чуга- лажып олур. О. ОХЕМЧКТИН фотоу.

Улуустун аас чогаалын байыраламдан

Мелевидение

Table with 2 columns: Time (10:00-18:40) and Program titles (e.g., «Правда» солу- нун, «Булак» деп чечен чогаал, «Туванская правда» солу- нун редакциясында чамды «Булак» деп чечен чогаал).

Эндокринологиянын чедишкниери болгаш сорулгалары

Эндокринология кижини организаминин амык-оруду- лажынын дугайында база бир жол айтырыпты харылап тур- уар амык эртемдерин би- рөөн. Ол улуу-хырынын, ийин-шөйүңдүнүн, кара-бү- ректин, боостуа бөстөрүн амык-орудулажынын бол- гаш дуалынын дугайын өрө- шөп эртеки. Бистин чүртүңү медицина эртеминин болган калып камгаланын амыкын улам ийиң сайгырдырышын дугайында канчар-даа АЖ- нын XXV съездинде хүлэоз аяп, эртереринин аарыларга удуу демиселди совет кыя- леринин кадрын камгалаары- нын жол айтыргаларын би- рөөн кылдыр демдөгөн. Бөстер гормоннар дээр түс- кай түлөдөрүн илган үлдү- рүн турар. Гормоннар өскө- рилтөө болура, хан ба- зымшымы улгадыр, чүрес, дымыр аарыларга, атеросле- роу, рак, көн болган хөрө- жөшөр аарыларга тыттыр.

Бес бүрүл-ле гормоннар дээр түлү үлдүрүн турар. Оларын 60 амык хөвир бар. Гормоннар кижини организ- минин амык-орудулажыныга улуу садарын болганда, оларга бижиле өскөрилтө болура, калды-бир аарыг тыттыр деп көрдүсүз. Чыжао- зөргө, улуу хырын бижип чүлү (асхарын) чөгөстө чы- гыр аары (асхарын дийабет), а кортизолдөр чөгөстө кош азырын шокторлар Аддисон аары деп аарылар тыттыр. Организамда чөгөс гормондарын чедер кылдыр, аарыларын өвөөздөл турган, эндокринин аарыларын амык турар.

Баш мээнин иштине бесте (гипофизит) ылган үн- дүрөт гормону хой керем өвө- томанынн клеткаларынн (гипоталамустун) тускай бү- дүмөдөрүнн амыкында хай- биле хөлүзга боор. Ындыг каттыкшымынын бүгү өндө- кринниг системанын амык- орудулажында жол ролду ойноп турар ризалинг-фактор деп адыар. Салгытар чырмакшымы- нын төп эртем-шиичилел ин- ститутунун эртемдешери бо айтыртып хандыр өрөшөн көрүп турар. Ынчалда-даа эр- темдештерин болган өндө- кринологтарын мурунуда ба- за бир парын айтырар эр, хө- рөңкөй улуустуң бөстөрүнн азы ийиңиңи тытырышын

АГААР

Кызылдын агаар станцияны- нын дыйнады турарын «У- гаар алырга, бөгүн республи- кага шокор булуттар, хань чагаас. Барын чүк угла- нышымынын хаттын дүргөни секундда 7-12 метр чедер. Агаарын температураы Агаарын температураы мур- нуу-барын районнарда 18-23, өскөлеринге 13-18 гөлдүсү чылар.

Редактор В. С. ШАРОВИИ.

КИНО

Table with 2 columns: Time (10:00-18:40) and Program titles (e.g., «Восток» «Чаш чылдар- ның соода 100 хүн», «Айвент» хеменин чакыды).

Колхозтары совхозтар кылдыр тургузарыга холбаштыр Бай-Тайга районун «Ара-Хөл», Ноон-Хемтин районун «Искра», Октябрь 30 чылы, Бил-Хем районун «Халкы» колхозтары-биле саналыламы 1977 чылдын июль 30-го төдөр чорудары республиканың бүтү организациларында Көдө амык-агы министрствозу дыйнадын тур. Айыткан хуу- саа соода калдыг-даа негелелерин хүдээп албас.

Колхозтары совхозтар кылдыр тургузарыга холбаштыр Эрэн районун «Чаз оруу», Каа-Хем районун «Комму- низмче оруу», Октябрь 30 чылы, Мөңгүн-Тайга районун «Малчы», Мөгөн-Бүрөң, Өвүр районун «Коммунизмче оруу», Бай-Тайга районун «Муриак» колхозтары-биле саналыламы 1977 чылдын июль 29-ка чедир чорударын рес- публиканың бүтү организациларында Көдө амык-агы министрствозу дыйнадын тур.

Колхозтары совхозтар кылдыр тургузарыга холбаштыр Тес-Хем районун «Чолураа», Каа-Хем районун «Тиледе», Кызыл районун «Х Улуу Хураа», Танды районун «Комму- низмче херези», Эрэн районун Ленин атыг, «Комму- низмче оруу», Өвүр районун «Индик Тү» колхозтары-биле саналыламы 1977 чылдын июль 28-ке чедир чорударын рес- публиканың бүтү организациларында Көдө амык-агы министрствозу дыйнадын тур.

КУДУК КАССА...

Нуу дагнын баарындан Нудук касса үнөйи канчаар... Бо ырын шаандан тура ыр- лажып келген. Мында кайда- чуда өзү, кун да баарында бөзүн суг үнүн кыргине яле- гел өлөрттиген ишкэжыл. А бистер, ак-эричелер, ыччал аркажар хамаан чок, кудук дугайында ынымыс чыткен. Бүдүн суурда, барын-барын тереп Тестан эршинде чатыл- ган суурда кудук барык чок боорга, ол дугайын хомудул чугаалажы шаг болган бис. Суурда байдал ам ол-ла хөвөр. Ичганган ол дугайында ы- дымыс чидин, шат шөмөгүн калынымы ол. Ам канчар, база катан бижип өр бис. Суг чок болза чү-даа чүвө- ге амылар кайда боор?! Суур чылдын-на өзүп сайы- мын олар. Та кажан-текен кыкан чүвө ыйнап, мында үш эрги кудук бар. Оларын аш-

тап, септен-селди-даа турган- нын кижил көрбөс. Хирдиг, чамдыкта асы бүдөр чөгөн- да тургулар-ла. Чамдык кы- жилер кайын-бир черден ма- рнык амылар чыгып келген. Септикан чүрөк айгыңыр Бөсрү кербес МЕРГЕДЕЙ шинамы сугдан алыр. А суурун чүрткычыларынн хой кезин ол каш кудук ча- нына эртен, кешээ өотурулап сымыраалжын туруптар. Хей халас үе-шап алаа чарыда- тынар. Чошун негелде-хоиу- далларын Бугулар кудук касты- рар болза түнү болур чер- диг ийин, көрүңер даан. Суг бар болза кудумчурда бол-

гаш бажынар чамында чөкө- терин, таран иштатрын-даа чүрткычлар чыдам дивес сугтар. Сууру ногаан үнүш- бой-бис биле шыгыртын тура- ын чы күвөсө боор?! Бо таламы-биле кынар бү- рүлүгү? Хамык укур чоңун негелде-хоумдаларын ында кедө Совет (даргазы С. Шалы) болган калкөз бөз- гөдөр чери (даргазы У. Эрзе- лей) тоомчага албайн турарын- да. Удурутү эштер кудук ка- ларын организастаар болза, чүрткычлардан кым-даа ча- жам дивес! Эгелээниңс дег, ош харылаар эштерини көг- лаан база катан мынчаар коң- галап каалы: Нуу дагнын бамы эвес Нудук касса үнөйи канчаар! В. САТ, З. СОЯН.

ДЫШТАНЫР ХҮННЕРДЕ

Култураның болган дыш- танымдын Гастело аттыг парымдын Ногаан театрыга бөгүн «Удурталан демисел- дик ыры» деп лекция-беседа 14 шакта өтөлөр. Эмелете акылдажымын хунуңө тураскаткан масе- лел сөлтүстөшкени паркия июнь 19-та 12 шакта өтөлөр. Аныа консультатия пунктуну амыкыдаар, редюга эмчи томатыга беседаларын да- мчылар, шапталдыг оюншар бо- лур. Дыштаныр хуннереде пария теңис, бильярд залдары, хөмө станциямы болган өскө- дөз ойнаар чөртлери эртеги- нын 10 шактан эгелен амык- даар. Июнь 19-чүнүдө хөг- жүм-шын театрынга уран чүгү

училищенин сургууларды 10 шакта, «Емсей» Културга ба- лдырыга уран чүл училище- нын сургууларын 9 шакта, Пассажирлар автопаркспорт бүдүрдөжениг кулуонга «Бо- ло» Културга бажынышын коллективин 11 шакта, авто- орук техникумунга филармо- нияны артистери 12 шакта концерттер көрүзөр. Июнь 19-та хоорайын 12,2 кварталдарын, дөрткү микро- районун амык агышөдөрлө- ртө кезээниңиң 21 шакта эге- ден кинолар көрүзөр. Дыштаныр хуннереде пария- ның спорт шөдөгө республи- каның бирги чери дөш волей- болга ола маргыдаалы бо- лур. Эгелери 10 шакта.